

LUNDS UNIVERSITET
Språk- och litteraturcentrum

EXAMENSARBETE
Författarskolan Vt 2013

Carina Sehlin
Klagshamnsv 113
218 38 Bunkeflostrand
040/87569
carina@hortomedia.se

BLOMBOOK

Carina Sehlin

Utvärdering av slutprojektet Författarskolan 2013

Arbetsnamn: Blombok

Innehåll

Idé till bok	3
Sammanfattning	3
Grundidé	4
Struktur	5
Skrivprocess	5
Högläsning	5
Respons	5
Research	6
Bokens uppbyggnad	7
Innehåll	8
Vad jag är nöjd med	8
Lärdom och egen utveckling	8
Läsare	9
Komposition	9
Språk och stil	9
Exempel på hur min text har ändrats genom respons	10
Nytt projekt	11
Arbetsplan	11
Ex från Blombok;	
Ur mitt perspektiv	13
Med andras erfarenheter	14
Tryckta källor och litteratur	15

Idé till bok

Idén till min bok är ett resultat av de tankar och funderingar jag fått efter att ha mött följande tre personer;

En kvinna från Shanghai

En chef för en svensk växtkedja

En ung tjej med en vitprickig krukväxt

Vad har de gemensamt? Inte mycket, kan man tro, men de fick mig att fatta pennan för att skriva om våra växter i hemmet och vad de har för betydelse, dels för den enskilde individen men också för miljön och vårt välbefinnande.

Sammanfattning

Jag är medveten om att ämnet krukväxter för många har något av en töntstämpel. Men jag vet också att växterna i hemmet har en stor betydelse för många människor och kan ha det för betydligt fler. Men kunskapen om hur man sköter levande växter håller på att falla i glömska. Varför? Hos våra mor- och farföräldrar finns ofta gamla välskötta krukväxter som de kan berätta långa historier om.

Det anses allmänt att ett hem inte är ett riktigt hem utan krukväxter, och därför köper många växter utan att ha någon som helst känsla för hur de ska skötas. Och allt för många misslyckas med att få sina krukväxter att se lika prunkande ut som i heminredningsreportagen eller på mormors veranda. Krukväxter är levande och deras utveckling är helt i händerna på den de bor hos. Välskötta växter renar dessutom luften och förbättrar inomhusmiljön.

Min bokidé är att öka förståelsen för växter i kruka. Att förklara vilka krav krukväxter har för att må bra i tillvaron. Och att när växten utvecklas och börjar blomma får den sin skötare att känna sig lyckad. Att vårda sina plantor blir på ett sätt att ta hand om sig själv.

Grundidé

Min grundidé när jag sökte till Författarskolan var att skriva en bok om krukväxter och människor. Hur vi påverkas på olika sätt och vad växter kan betyda för miljön och för enskilda individer. I hela mitt liv har växter och odling varit det jag ägnat mig åt på olika sätt: som trädgårdsjournalist, författare, odlare, florist, lärare, studiecirkelledare, föredragshållare, i min blomsteraffär och på plantskolor.

Jag har i dessa sammanhang träffat på alla sorters människor och svarat på säkert en miljon frågor om växter genom åren. Min absoluta känsla är att okunskapen om levande växter ökar. Det tycks som om krukväxter för många ses som en ren accessoar. Växten ska matcha inredningen, i stil eller färgmässigt, helst bådadera. Att man sen inte kan behandla en levande växt som ett ting går många spårlöst förbi.

Vi kommer allt längre bort från den tid när odlandet var en naturlig del av livet. Allt fler bosätter sig i städerna. Och i den urbana miljön verkar vi ha svårare för att förstå vad växter som står i kruka faktiskt behöver. Och ändå är det så lätt att lyckas bara man *ser* växterna. Då belönar de oss för våra omsorger!

Jag vill förmedla denna kunskap i bokform. Det är ingen lätt uppgift men jag har inte släppt tanken på att kunna ro i land detta projekt. Ibland rör jag mig på otrampad mark och det är en utmaning att på ett lättillgängligt sätt förmedla den nytta och glädje som växter kan ge.

Jag skriver alltså en fackbok, men inte en konventionell fackbok för mitt område, blomster- och trädgårdsbranschen. Detta är inte en uppslagsbok som rabblar fakta om olika växter. Min bok innehåller en hel del små historier och anekdoter från levande livet som åskådliggör människors nytta och glädje av hemmets växter.

Min idé är att göra läsandet och lärandet lustfyllt med talande exempel från verkligheten.

Det pratas en hel del om karaktärsutveckling på Författarskolan, i min bok får växterna stå för den tillsammans med sina skötare.

Struktur

Ordning och struktur är nog min absolut svagaste gren, i alla fall så tror jag det. Jag skriver ner delar, ibland i ett rasande tempo, när rätt tankar slår ner i min hjärnbark. Sedan sammanfogar jag texten i datorn och försöker få bitarna att hamna i en något så när logisk ordning. Jag har blivit något mer strukturerad under resans gång, nu tar jag ett kapitel i taget och försöker få allt på plats innan jag släpper det och går vidare.

Skrivprocess

Jag börjar alltid med att skriva texten för hand i ett kollegieblock. Efterhand som texten växer fram stryker jag och redigerar. När texten känns mogen skriver jag in den på rätt ställe i dokumentet i datorn. Det hade naturligtvis gått snabbare att skriva om jag inte hela tiden redigerade och läste om texten. Jag har funderat på varför jag gör det och kommit fram till att det nog är för att det är en faktatext, - jag stämmer av fakta med andra källor under resans gång.

Högläsning

Att läsa texten högt för mig själv är mycket viktigt i min process. Det är då jag hör rytmen i språket, om det känns rätt. Ytterligare ändringar sker alltid efter en högläsning. När jag läser högt ändrar jag enstaka ord genast och markerar stycken där större omändringar och tankearbete krävs. När ett helt kapitel är genomläst tar jag tag i de markerade bitarna och arbetar om dem tills jag är nöjd. När alla omändringarna känns klara börjar jag om och läser hela kapitlet högt från början till slut för att känna att hela texten håller ihop.

Respons

Responsen som vi ger varandra och får från våra handledare på Författarskolan är oerhört värdefull. Gensvar på den text man jobbar med betyder väldigt mycket. All form av respons är

uppskattad, men kanske allra mest den kritiska. När någon har skrivit negativa anmärkningar i texten svider det till, men det är då man verkligen börjar tänka efter. Är det verkligen så bra det här, kan texten kanske misstolkas? Boken måste ju hålla för många ögons granskningar. Alla hoppas vi väl att boken ska bli en bästsäljare som ligger i bokhandelns skyltfönster nästa säsong.

Efter responsmöten och handledarträffar tar jag med mig alla intryck hem och sätter mig framför datorn. Jag går igenom varje åsikt om hur min text kan ändras och funderar igenom om texten blir bättre av ändringen eller inte.

Research

Jag har spårat upp och lånat många böcker av intresse i ämnet, svenska såväl som engelska och danska. Många timmar har tillbringats på biblioteket som tillhör SLU, Statens Lantbruksuniversitet i Alnarp, där all litteratur i mitt ämne finns samlad.

Här har jag gått igenom referenslitteratur och diverse äldre magasin. Alla årgångar av gamla tidskrifter som till exempel "Täppan" finns samlade här. På Alnarp har man också tillgång till alla nya och aktuella tidskrifter om växter som kommer ut i Norden, England och Tyskland, till exempel "BBC Gardeners World" som är Englands största trädgårdstidning.

Efter att ha arbetat som trädgårdsjournalist i femton år äger jag själv åtskilliga hyllmeter tidskrifter och böcker om växter, litteratur som tar upp alla aspekter av odling och växter genom det sista århundrandet. Min bror var bibliofil och har skickat mig en hel del äldre litteratur som är av stort intresse i sammanhanget.

Dessa kloka råd, som är lika aktuella idag, hittade jag i "Vårt hems trädgårdsbok" från 1928 i ett kapitel om Trädgården inomhus. Här kan man läsa följande:

Då man skaffar sig rumsväxter, i synnerhet palmer och mer dyrbara sådana, bör man förvissa sig om, att de äro lämpligt avhärdade. Det duger ej att flytta en planta från växthusets fuktiga varmluft direkt in i ett boningsrum.

Vid odling av palmer i bostaden kan det rekommenderas att anskaffa dem som mindre exemplar och redan vid ung ålder vänja dem vid rumsluften.

Ur samma bok är följande exempel hämtat:

Man måste först och främst komma ihåg, att växterna äro levande organismer, som från början till slut äro hänvisade till odlarens omsorger, att de skola ha ett efter varje art avpassat mått av sol, ljus och skugga, att frisk luft, värme och föda äro lika nödvändiga för dem som för andra organismer. De kunna ej själva röra sig, och därför måste det bli odlarens sak att förse dem med vad de behöva.

Bokens uppbyggnad

Blomboken inleds med en kort text, - Om jag var din krukväxt, där jag skriver inifrån växtens perspektiv. Därefter presenteras historierna om de tre människor som fick mig att bestämma mig för att skriva den här boken:

En tjej vars önskan är att få sin växt att må bra men som inte förstår att målarfärg är giftig och förödande för växter.

En växtbutikschef som ser många unga människor komma in och köpa vackra växter till hemmet, utan att ha en aning om hur de ska skötas.

En kvinna som drömmer om att vårda levande krukväxter men som i sin extremt urbana miljö istället pysslar med en virtuellt växt i datorn.

Blomboken är huvudsakligen skriven ur mitt perspektiv och det blir mycket jagform. Ibland kommer det in iakttagelser och repliker från andra människor som vävs in i berättelserna om de olika krukväxterna. De gånger någon annans berättelse lyfts in i texten markeras stycket med kursiv stil. Det kommer också att finnas faktarutor i marginalen, rena fakta lyfts ut ur löptexten för att inte försvåra läsandet. Även citat av intresse från annan litteratur läggs i marginalen.

Ett kapitel handlar om grön rehabilitering, om hur en levande miljö med växter kan hela sönderstressade människor. ”Växter inomhus” behandlar hur bra krukväxter är på många olika sätt: de renar luften, tillsätter syre, vi tillfrisknar fortare, puls och blodtryck sjunker. Gröna miljöer hjälper hjärnan att återhämta sig från aggressiva, informationstäta miljöer,

enligt professor Erik Skärbäck från Alnarp som har inlett en studie i ämnet. Det är helt klart att människor påverkas positivt av grönska och blir ännu mer kreativa.

Krukväxtens historia i våra svenska hem presenteras, hur de kom in, när och varför. Och så vidare fram till våra dagar. Sedan kommer växtpresentationer med små tillhörande historier, där jag flätar ihop växter med sina vårdare, för att öka förståelsen för växter i kruka. Några praktiska kapitel ryms också; hur man planterar om, vattnar. Avslutningsvis blir det en framåtblick på de nya och oväntade ställen där vi får möta de trogna krukväxterna idag. På 2000-talet har exempelvis de gamla välkända krukväxterna tagit plats i det offentliga rummet och börjat klä hela väggar och pelare på restauranger och i köpcentra.

Innehåll

De olika delarna i boken har rubriker som talar om vad varje kapitel innehåller. Varje växt som beskrivs presenteras med en bild och en målande text. På de sista sidorna i denna text finns två olika exempel, i det ena fallet presenteras växten monstera genom sin vårdare Lennart. I det andra fallet presenteras min absolut längsta krukväxt, kastanjevin, ur mitt perspektiv.

Vad jag är nöjd med

Jag är nöjd när det skrivna flyter, jag vill att texten ska vara inspirerande, lättsam, lättläst och roande. Samt att man naturligtvis ska lära sig ett och annat på vägen. Jag uppskattar själv att läsa böcker i genren infotainment, att på ett underhållande sätt få lära mig något nytt, och jag hoppades att Blombok efter en del bearbetning ska kunna platsa i den genren.

Lärdom och egen utveckling

I de första delarna jag skrev blev texten rätt opersonlig, jag hade svårt för att få fram min egen röst. Den tidiga texten blev därför tämligen ointressant, läsaren blev aldrig indragen och engagerad på det sätt som jag önskar. Men efter att ha fått respons på gruppmötena blev det tydligt för mig att de gånger texten verkligen fick ett lyft var när jag själv eller en annan människa kom in och interagerade med växterna. Efter det första responsmötet har jag skrivit betydligt mer om mina egna faktiska erfarenheter av odling och växter i kruka.

Det blir helt klart roligare och enklare att ta till sig den kunskap jag försöker förmedla genom att läsa de små berättelserna.

Läsare

Vem skriver jag för?

Jag skriver för en bred grupp, dels de som vill öka sin förståelse för växter, men också för alla som känner sig misslyckade för att deras krukväxter ständigt dör.

Jag skriver för de som känner eller vill uppleva att levande och välmående växter kan ge en bättre och mer harmonisk miljö ur många aspekter.

Komposition

Kapitelindelning – ja. Det ska vara möjligt att se var man hittar information om det man söker. En innehållsförteckning är helt nödvändig i en bok av detta slag som man kanske inte läser från pärm till pärm utan istället slår i när man intresserar sig för en speciell växt eller söker ett särskilt tips.

Språk och stil

Min ambition med denna bok är att den ska vara lustfylld att läsa för alla som är intresserade av ämnet. Och förhoppningsvis entusiasmera fler människor att se glädjen i den enkla kunskap jag försöker att förmedla. Så att de också får en skönare och grönare miljö och upptäcker krukväxternas många positiva egenskaper.

Det kan finnas ord som är svårbegripliga för nya entusiaster. För att inte stoppa upp läsandet med en förklarande text har jag valt att fetmarkera svåra ord och sedan lägga förklaringar i slutet av boken.

Min stil är medvetet enkel. Den är avskalad, utom när det gäller att beskriva växter, då kan texten blomma upp!

Jag vågar nog påstå att min text är snabb, ärlig, rak, djup, rolig, modern och har en tydlig röd - eller snarare grön - tråd.

Exempel på hur min text har ändrats genom respons

Första varianten av den här texten ligger i mitten av boken före den del där de olika växterna presenteras.

Om jag var din krukväxt

Då hade jag velat att du såg mig, helst varje dag. Såg om jag mådde bra, om jag var törstig. Gav mig näring om bladen började gulna av näringsbrist. Lät mig få lite extra fukt, en liten spray med vattenflaskan ibland, när luften är vintertorr. Och när vårsolen börjar skina gav mig en härlig dusch så att mina blad blir helt fria från damm och det åter blir lätt att andas. Att du ser när rötterna växer ut genom dräneringshålet i botten av krukkan och ger mig en ny lite större kruka och frisk näringsrik jord. Hjälpte mig att få något att stödja mig på om jag är den klättrande typen. Flyttar undan mig från det dragiga vädringsfönstret vintertid. När jag mår bra är jag stark och motståndskraftig mot alla sjukdomar. Men om några bladlöss flyger in genom köksfönstret en vårdag och hittar mig ser du dem genast och spolar av dem. Eller om det skulle komma en lite fläck av bladmjöl på mina blad tar du genast bort det bladet och håller extra uppsikt över mitt bladverk.

Andra varianten

Om jag var din krukväxt...

...Då hade jag velat att du såg mig varje dag!

Såg om jag mådde bra, om jag var törstig.

Gav mig näring innan bladen börjar visa tecken på näringsbrist.

Lät mig få lite extra fukt när luften är vintertorr.

Och när vårsolen börjar skina gav mig en härlig ljummen dusch för att befria mina blad från vinterns damm, så att det åter blir lätt att andas.

Att du ser när rötterna växer ut genom dräneringshålet och ger mig en ny lite större kruka med frisk näringsrik jord.

Hjälper mig att få något stöd om jag är den klättrande typen.

Flyttar undan mig från dragiga vädringsfönster vintertid.

När jag mår bra är jag stark och motståndskraftig mot alla sjukdomar.

Om några bladlöss skulle flyga in genom köksfönstret en vårdag och hittar mig ser du dem genast och spolar av dem.

Om det skulle komma en lite fläck av bladmjöl på mina blad, tar du genast bort det bladet och håller extra uppsikt över mitt bladverk.

Den **tredje varianten** ser ni i inledningen av den text på 50 sidor som bifogas. Texten har nu fått en framträdande plats och inleder hela boken. Den har efterhand fått en allt större känsla av dikt och denna förändring till en betydligt stilfullare text har skett tack vare min handledare Niklas Törnlund.

Vad behöver jag arbeta mer med under vårterminen 2013 för att få klart manuset till Bokens dag? Det jag känner att jag behöver arbeta mer med är den del av boken som ligger före själva växtbeskrivningarna. Vidare behövs växtbeskrivningarna kompletteras och ett register över växtnamn göras.

Sedan hoppas jag att min Blombok mognar och blir redo för att skickas till ett förlag.

Jag har arbetat med denna fackbok i två år på Författarskolan där undervisningen vad det gäller att skriva facklitteratur för en väldigt undanskymd tillvaro. För att få nytta av de kunskaper jag har tillägnat mig under åren på Författarskolan tänker jag ge mig i kast med en helt annorlunda bok. En skönlitterär bok som innehåller alla de delar vi har övat oss på. Det är ju så med kunskap, ny i alla fall, att den snabbt faller i glömska om det inte används.

Nytt projekt FFS skönlitteratur Köpenhamn – Ö – Malmö

Arbetsplan

Mitt nya bokprojekt blir antagligen en bok om relationer och svek. Huvudkaraktärer är tre kvinnor som är släkt, en äldre, Signe, som bor på en mindre gård på en ö i norra Skåne. En ung karriärkvinna, Cat, som arbetar i Köpenhamn. Hon bor i en flott lägenhet nära den Sorte Diamant tillsammans med en man.

Den yngre system, Tilda, bor på landsbygden i östra Skåne. Hon är gift med Mats och har två barn, de lever ett traditionellt liv. Tillsammans driver familj en handelsträdgård som de fick ärva av en släkting för ett par år sedan.

Mitt nya bokprojekt ska ta avstamp i de tre olika kvinnornas världar, de får var sitt inledande kapitel på sig för att bygga upp sin bakgrund.

Det kommer att hända en hel del i kvinnornas liv, Signe 70 år vars man nyligen gått bort får ett erbjudande om jobb på ön av den nya energiske krögaren. Det händer saker på ön som har levt i törnrosasömn länge. Plötsligt satsas det på lokala produkter, alla öns särdrag lyfts fram och turister börjar komma i allt större utsträckning.

Samtidigt hopar sig problemen för Cat, Catarina, 35 år i Köpenhamn, hon har relationsproblem och får ett allt hetsigare temperament. Hon trivs inte med livet.

På landsbygden hos Tilda rullar livet på i en jämn takt, men säg den lycka som varar för evigt...

De två följande sidorna är exempel på hur jag tänker mig att sidorna i Blombok kan se ut. En bild säger mer än tusen ord sägs det och det gäller i hög grad när man som jag skriver om krukväxter som säkert många aldrig har sett; alla bilderna är tagna av mig.

Tetrastigma voinierianum, KASTANJEVIN

Kastanjevin är en storvuxen klättrväxt som har sitt ursprung i Vietnam där den växer högt upp i trädskronorna. Starkväxande klättrväxter har ingen större marknad i Sverige och därför syns växten nästan aldrig i växtbutikerna. Men om du har det utrymme som växten kräver är den en lättskött och trevlig bekantskap. Självt ville jag ha ett kastanjevin i mitt trapphus eftersom den är en av de få växter som klarar av att klättra upp till andra våningen. Vid trappan spändes stål vajrar från bottenvåningen till taket på andra våningen. Vajrarna förankrades stadigt för att klara av kastanjevinets tyngd.

Jag hade turen att hitta små rotade sticklingar på en mässa där elever från en trädgårdsskola sålde en del udda växter. Växten bars hem i triumf och fick den bästa omvårdnad, den satte snabbt fart och började skjuta nya skott. När kastanjevinet nått en meters höjd flyttades den över till en stor kruka intill stål vajrarna och jag hjälpte rankorna att hitta rätt genom att fästa dem försiktigt vid var sin vajer. Det var vår och solen flödade in genom takfönstret två våningar ovanför växten. Kastanjevinet satte fart och började klättra mot ljuset, och efterhand som den växte fäste jag den lite lätt vid vajrarna. Växten skickar själv ut långa tendriller som letar efter något att gripa fast i. Hittar den inget annat är det lätt hänt att den greppar tag i sig själv och därför får man hjälpa till lite.

Ganska snabbt närmade sig kastanjevinet andra våningen, där den glatt slängde sig runt trappräcket. Ibland känns växten lite väl närgången när den kastar ut sina tentakler. Då gäller det att göra klart vad som gäller och leda tillbaks den till räcket: hit men inte längre!

***Monstera deliciosa*, MONSTERA**

Lennart har levt med sin monstera sedan 70-talet. Då var den en liten planta med ett fåtal blad som placerades i fönsterkarmen. Den lilla växten visade snart sitt rätta jag och började växa med stor kraft. Bladen blev allt större och flikarna allt djupare. När monstern var manshög gick flyttlassen till en ny ort. Under transporten ramlade växten och såg helt knäckt ut.

- Det kändes som om en gammal vän var skadad, säger Lennart. Men växten hade bara vikt sig, inte brutits av. Jag stöttade monstern med bambukäppar och förankrade den vid en bokhylla. För att hålla liv i den del av växten som var ovanför skadan satte jag ett glas vatten i bokhyllan och ledde ner några luftrötter i glaset. Det fungerade, monstern drack ur glaset!

I växtens naturliga miljö i Mexiko är monstera en lian som klättrar högt upp i trädens kronor. Äldre, stora blad utvecklar ett dekorativt hålmönster innanför de djupa flikarna. Monsterablada är populära att avbilda bland formgivare. I naturen och i stora växthus får den vita kallaliknande blommor och en ätlig frukt som liknar en majscolv. Frukten ska vara delikat som mogen, därför artnamnet. Monstera är en lättskött och dekorativ växt som med åren tar mycket plats.

Tryckta källor och litteratur

Bech-Karlsen, Jo, 1999. Jag skriver, alltså är jag. Studentlitteratur

King, Stephen, 2000. Att skriva. Bra Böcker

Melin, Lars, 2009. Nyfiken på texten. Liber

Referenslista växtdelen:

Arkio-Laine, Leena, 1991. Blomma kruka. Krukväxternas historia i Finland.

Bergvall, Clas, 2007. Liv, lust och mening, om krukväxters kulturella betydelser. Carlssons

Grahn, Patrik o Ottosson, Åsa. Trädgårdsterapi, 2010. Bonnier existens

Hansson, Marie o Björn, 2005. Våra krukväxter. Prisma

Hervig, Rob. Bonniers stora Bo med blommor, 1987. Bonnier

Hubert, Nina o Tord, Blommor besvarad kärlek, 1991 Bra Böcker

Martinsson, Karin, Pelargon ett kulturarv i kruka.

Månsson, Lena, 1998. Krukväxter. ICA bokförlag

Norfolk, Donald, 2003. Läkande trädgårdar. NoK

Tompkins, Peter o Bird, Christopher, 1976. Växternas hemliga liv. Lindqvist

Sturgeon, Andy, 2001. Kruka inne. Natur och Kultur/LTs förlag

Wolverton BC, 1997. Renare luft med växter - 50 rumsväxter som ger friskare inomhusmiljö.

Wahlströms förslag.